

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ
Katedra ústavního práva

Oponentský posudek
diplomové práce **Petry Němečkové** na téma
„Parlamentarismus ve Velké Británii“

I. Deklarovaný cíl práce a míra jeho naplnění

Jako cíl práce deklaruje autorka představit vývoj britského parlamentního systému v historické perspektivě. Autorka se podrobněji věnuje právně nezakotveným specifikům „zvykového“ charakteru nebo vývoji politických stran. V neposlední řadě se snaží nabídnout vlastní zhodnocení kladů a záporů britského systému. Zvláštní pozornost je věnována fenoménu označovanému jako tzv. Hung Parliament, projevující se omezenou schopností vítěze voleb samostatně sestavit vládu.

II. Obsahové zpracování

Práce je formálně rozčleněna do celkem dvanácti kapitol, vlastní text je členěn do sedmi kapitol, samostatnou kapitolu představuje kromě úvodu a závěru cizojazyčné resumé, seznam literatury a přílohy.

Ve druhé kapitole autorka poskytuje obecné teoretické pojednání o parlamentarismu a přináší nástin jeho historického vývoje v britských podmínkách, což úzce souvisí se specifickým pojetím ústavnosti.

Třetí kapitola se podrobně zabývá legislativní činností. Její první část popisuje vývoj zákonodárných sborů Anglie, Skotska a Irska coby součástí Spojeného království, později též parlamentu celobritského. Dále je podrobně popsána struktura a způsob nominace do parlamentu v jeho současné podobě. Autorka se dále podrobněji zabývá tím, nakolik podobu zákonodárského sboru ovlivnila proměna volebních obvodů nebo rozšíření volebního práva v 19. a 20. století. Stejná péče je věnována vývoji pravidel pro obsazení horní parlamentní komory, podobně jako reformním změnám v rozsahu jejích kompetencí. Představeny jsou též nejdůležitější funkce a orgány v obou komorách, zvláštní pozornost je věnována legislativnímu procesu. To platí i pro ne právě harmonický vztah mezi oběma komorami, způsobený dlouhodobou snahou o reformu způsobu nominace členů Horní sněmovny. Samostatnou podkapitolu věnuje autorka volbám do Dolní sněmovny a jejich historii. V této souvislosti si všímá i vývoje volebního práva pro ženy a představuje politické strany získávající ve volbách významnou podporu voličů.

Čtvrtá kapitola je věnována mocenské úloze exekutivy v britském ústavním systému. Těžištěm systému je vláda v čele s premiérem. Autorka se nejprve věnuje omezenému postavení panovníka, upozorňuje, že tato praxe je vesměs založena na ústavních konvencích. Ani při formálně významných aktech tedy hlava státu neuplatňuje svou vůli, ale respektuje výsledek voleb resp. doporučení premiéra. Totéž platí pro tzv. královské výsady. Jako zajímavost autorka uvádí pravidla pro nástupnictví na britském trůnu.

V další části kapitoly je akcentováno zejména úzké sepětí mezi vládou a parlamentem, dále také specifika britského kabinetního pojetí vlády s dominantním postavením premiéra. Autorka dokonce uvažuje nad tím, nakolik je současný britský systém stále ještě parlamentním. Dále upozorňuje na množství ministerstev, která tvoří kabinet a další „nevládní“ orgány státní správy. Specifickým orgánem poskytujícím zázemí pro činnost exekutivy je Tajná rada.

Samostatná podkapitola je věnována vertikální dělbě moci. Ačkoliv je Spojené království státem unitárním, autorka upozorňuje na nezanedbatelné decentralizační tendence. Následně se blíže věnuje jednotlivým stupňům samosprávy.

Pátá kapitola se podrobně zabývá vztahy mezi vládou a parlamentem. Jako charakteristická je vnímána zejména odpovědnost vlády vůči parlamentu spolu s loajalitou ministrů vůči vládní politice a premiérovi. Parlament je tradičně v postavení neomezeného právního suveréna, tato pozice však dle autorčina mínění v průběhu 20. století byla poněkud oslabena. Současně je považováno za nezbytné, aby jeho suverenita byla v souladu s právem na základě principu rule of law.

Šestá kapitola se zabývá prameny britské ústavnosti. Jako zdroj ústavnosti je kromě vybraných zákonných aktů vnímáno též soudcovské právo. Specifickou kategorií představují ústavní konvence, které nejsou vynutitelné soudem.

V sedmé kapitole se autorka zamýšlí nad výhodami a nevýhodami britského parlamentního systému. Jako výhody autorka zmiňuje zejména efektivní legislativní proces, jasně definovanou a stabilní vládu. Kriticky je naopak někdy vnímáno silné postavení premiéra a exekutivy obecně. Diskutabilní je rovněž účinek používaného volebního systému.

Osmá kapitola se zabývá fenoménem tzv. Hung Parliament, kdy vítěz voleb nedisponuje v Dolní sněmovně vládní většinou, s čímž obvykle souvisí nutnost hledání alternativního řešení, tak jako v roce 2010. Autorka nejprve zmiňuje praxi menšinových vlád z první poloviny 20. století. Koaliční spolupráci se naopak strany s výjimkou krizových období světových válek a hospodářské krize vyhýbaly. Autorka se proto poměrně podrobně věnuje vývoji současné vládní spolupráce mezi konzervativci a liberálními demokraty.

III. Formální úprava

Po formální stránce práce splňuje předpoklady pro úspěšnou obhajobu. Její stylistika a gramatika je téměř bez vad, překlepy se zde prakticky nevyskytují. Práce se opírá o dostatečný počet relevantních zdrojů v češtině i angličtině.

IV. Stručný komentář hodnotitele

Jak plyne z výše řečeného, předkládaná práce je velmi kvalitní. Není bez zajímavosti, že jejím obsahem není pouhý popis vývoje a funkcí určitých institucí, ale jsou zde zohledněny i některé politologické aspekty a reálná politická praxe. Práci doporučuji k obhajobě.

V. Otázky a připomínky doporučené k bližšímu vysvětlení při obhajobě

Porovnejte britský model všeobecné a kontinentální model specializované soudní kontroly ústavnosti, případně uveďte, kterému z konceptů dáváte přednost. Jaký je Váš názor na nedávný neúspěšný pokus o reformu systému voleb do britské Dolní sněmovny ?

VI. Navrhovaná známka

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem navrhuji, aby byla diplomová práce hodnocena známkou „výborně“.

V Plzni dne 24. srpna 2011

JUDr. et Bc. Vladimír Fencel